

SLOVENSKI NAROD.

gleda vsak dan zvečer, izimši nedelje in praznike, ter velja po pošti prejemati na avstro-ugarske poštnice za vsa leta 26 K, za pol leta 13 K, za četrt leta 6 K 50 h, za eden mesec 3 K 30 h. Za Ljubljano s pošiljanjem na dom za vsa leta 24 K, za pol leta 12 K, za četrt leta 6 K, za eden mesec 3 K. Kdor hodi sam po pošti, velja za celo leto 26 K, za pol leta 13 K, za četrt leta 6 K 50 h, za eden mesec 3 K 30 h. — Za tuje dežele toliko več, kolikor enaša poština. — Na naročbo brez istodobne vplačila naročnine se ne odira. — Za zmanjšanje plačila se od petrostopne pete vrste po 12 h, če se ostanilo enkrat tiska, po 10 h, če se dvakrat, in po 8 h, če se trikrat ali večkrat tiska. — Dopisi naj se izloče frankovati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo in upravnništvo je na Kongresnem trgu št. 12. — Upravnništvo naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, ostanila t. j. administrativne stvari. — Vhod v uredništvo je na Vagove ulice št. 2, vhod v upravnništvo pa s Kongresnega trga št. 12.

„Slovenski Narod“ telefon št. 34.

Posamezne številke po 10 h.

„Narodna tiskarna“ telefon št. 85.

Klerikalci — računski mojstri.

Pretekli teden je farbal »Slovenec« svoje »ljudstvo« z računi o deželnem gospodarstvu, o katerem razume on toliko kot branje na trgu. S številkami dokazuje krivico, ki se godi kmetu in delavskemu ljudstvu, kateremu liberalci ne privoščijo volivne pravice za deželni zbor, da si je ta stan po nazorih klerikalcev glavni davkoplačevalec v mestih. Laži in vprav zlobna zavajanja, ki so jih klerikalci nagromadili v »Slovenca«, je deloma razkril dr. Tavčar, ko je poročal volilcem v Novem mestu o položaju z ozirom na deželni zbor. Njegov govor smo prinesli predčrtnjenim. Sedaj odgovorimo še na ostale točke, zlasti hočemo prebrskati račun, ki ga je napravil »Slovenec« o deželnem gospodarstvu v letu 1900.

Račun za leto 1900 kaže ne glede na proračun, ki ga je določil deželni zbor za to leto, skupne prave stroške s 3.290.837 K 72 h, skupne prave dohodke pa s 3.184.973 K 21 h, torej primanjkljaj v znesku 105.864 K 51 h, ki se je pokrnil z blagajničnim ostanom iz l. 1899. Ta blagajnični ostanek, ki se je prenesel v leto 1900, je znašal 443.716 K.

Od skupnih pravih stroškov je bilo izrednih 235.980 K 67 h, rednih, t. j. takih, ki se nanašajo na proračun, pa 3.054.857 K 05 h. Pri dohodkih je bilo nasprotno rednih dohodkov 3.182.573 K 21 h ter izrednih dohodkov 2400 K.

Razun teh stroškov in dohodkov obsega račun za l. 1900. še prehajalni promet, ki izkazuje tako pri dohodkih kakor pri stroških enako vsoto, t. j. 553.175 K 10 h. Ker ta promet ne vpliva prav nič na končni gospodarski efekt, nego se nanaša le na interne finančne operacije, ga ni dalje vpoštovati.

»Slovenec« je o končnih gospodarskih efektih leta 1900. poročal tako-le:

»V letu 1900. se je dejansko izdal 3.792.328 K 84 h. Od tega je prehodnih stroškov 551.304 K 95 h, izrednih (zlasti za deželni dvorec) 230.576 K 67 h. Tem stroškom nasproti so znašali dohodki skupaj 3.774.966 K 42 h.«

Kaj pomenjajo te »Slovenčeve« številke, to vemo prav dobro; toda ne kažejo gospodarskih efektov, s katerimi je računiti, zlasti če je poročati javnosti o porabi javnih denarjev. »Slovenčevemu« poročevalcu damo dober svet, da prej prouči stvar, predno o njej poroča in sodi; kajti sicer se bo krvavo blamiral še večkrat, kakor se je to pot.

Ker so tedaj glavne številke o gospodarskih efektih napačne, je napačno tudi vse nadaljno snovanje »Slovenčeve« in izpodbita so tla vsem nadaljnjim kombinacijam, ki si jih morebiti napravi ljudstvo na podlagi »Slovenčevih« števil. Poglejmo samo končni rezultat gospodarjenja v l. 1900. Po »Slovenčevih« številkah se kaže, da so bili dohodki v l. 1900 za 533.942 K 53 h večji nego so znašali stroški, ki jih je vpošteval »Slovenčev« poročevalec. Faktično pa je končno deželno gospodarstvo v l. 1900. s primanjkljajem v znesku 105.864 K 51 h. Čudimo se, da ni izračunal »Slovenčev« bistri računar sam navedenega presežka in da nam ni očitil, da smo presežek enako zagospodarili, kakor smo zagospodarili v l. 1901. vsoto okroglih 850.000 K, kar je natvezel dr. Šusteršič volilcem na shodu v Cerknici.

Kakor se je blamiral »Slovenec« s številkami, tako mu tudi ne prihranimo drugih blamaž, ki se tičejo raznih trditvev in izvajanj o davkih ter o deželnih stroških. V letu 1900. so znašale deželne doklade k direktnim državnim davkom 1.289.433 kron

61 h. Deželne doklade k državnim užitninam od vina, od vinskega in sadnega mošta ter od mesa in dalje samostojni deželni nakladi na žganje in na pivo so znašali skupaj 1.314.688 K 23 h. Ostali deželni dohodki so znašali 580.851 K 37 h. V tej zadnji vsoti je vpoštet tudi državni prispevek iz dohodkov državne osebnih dohodnine, ki znaša 77.321 K, ter izredni prej omenjeni dohodek 2400 K.

»Slovenec« ima navedene te dohodke napačno s sledečimi vsotami: Doklade na direktne davke 1.316.595 K 95 h; doklade na indirektno davke (državna užitnina) in na pivo in žganje 1.305.692 K 45 h; drugi dohodki 1.152.678 K 02 h.

Na podlagi teh napačnih števil je trdil »Slovenec«, da odpade od skupne vsote dohodkov na vsako posamezno vrsto dohodkov po ena tretjina. Faktično razmerje dohodkov posameznih vrst pa je to-le: doklade k direktnim državnim davkom 40%, doklade k indirektnim davkom (državna užitnina) in naklade na žganje in pivo 41%, ostali dohodki 19%.

Kaka razlika!

Preiščimo pa sedaj razmerje plačevanja državne užitnine od vina, od vinskega in sadnega mošta ter od mesa, odnosno deželnih doklad k tej užitnini, potem pa razmerje plačila samostojnih deželnih naklad na žganje in na pivo.

Tu skuša »Slovenec« zavijati, ko pravi: Plačevanje teh dohodkov se razdeli na celo prebivalstvo in večino plača večina ljudstva, ki je pri nas kmečkemu stanu, ker na tem pač ni, kje se plača od te večine ali v mestu ali na deželi. Vprašamo pa tu: mar ne hodi tudi meščan ven na kmete in ali ne vživa tam enako kakor kmet, ko pride v mesto? Z Vašim zavijanjem se torej ne damo premetiti!

Pravo razmerje plačevanja na-

vedenih državnih, odnosno deželnih dohodkov je res težko določiti, ker tu ni statističnih podatkov in jih sploh ni moč sestavljati, pač pa nam pritrdi vsakdo, ki ima le količkan vpogleda v davčna vprašanja, da se sme vzeti na meščane: 1) od državne užitnine od vina, od vinskega in sadnega mošta ter od mesa 2/3; 2) od doklade na žganje 1/10; 3) od doklade na pivo 1/10. Ostala plačila spadajo na kmečki stan.

Glede naklade na žganje pa je veljalo navedeno razmerje le do l. septembra 1901. leta; sedaj ne velja več. Naklada na žganje je odpadla deželi s l. septembrom 1901. leta. Dežela prejme sedaj kot namestek za ta odpadek državni prispevek iz donosa zvišanega državnega davka na žganje, kateri ima znašati toliko, kolikor je prej nesla deželna naklada. Toda ker se je pri tej izmeri državnega prispevka seglo višje nego spada na Kranjsko z ozirom na konsuum, je vpoštovati le vsoto, ki je določena po konsumu na Kranjskem in ki znaša okroglo 300.000 K. Od te vsote je tedaj vzeti polovico na mestno prebivalstvo in polovico na kmečki stan. Da dobi dežela Kranjska mesto zneska 300.000 K, ki spada na njo po razmerju konsuma, višji znesek 800.000 K do 860.000 K, to gre na račun več drugih kronovin.

Kar se tiče deželnih doklad k direktnim državnim davkom, nam je obrazložiti davčne vrste eno za drugo in videli bomo, koliko prispeva kmet za deželno gospodarstvo z dokladami, koliko pa drugi sloji.

Predpisi državnih direktnih davkov, od katerih se odmerjajo deželne doklade, so znašali v letu 1900: 1.) za zemljiški davek 1.167.604 kron; 2.) za hišnorazredni davek 303.290 K; 3.) za hišnonajemninski davek 574.903 K; 4.) za splošno pridobitno 397.034 K; 5.) za pridobitno od javnih podjetij 255.050 K; 6.) za rentnino 27.104 K; 7.) za plačarino

2185 K. — K predpisom za leto 1900. je prilaščiti še predpise leta 1900, ki se nanašajo na prejšnja leta. Ti dodatni predpisi znašajo 243.214 K in zadevajo največ pridobitno od javnih podjetij.

Da se je »Slovenec« pri navedbi davčnih predpisov na podlagi izkazov v letnem poročilu deželnega odbora zopet opekel, za to blamažo ga pomilujemo. Toda preiščimo, komu so bile predpisane navedene vsote davkov.

1) Zemljiški davek zadeva kmeta, a ne v celotnem obsegu; plačata ga razen njega še veleposestvo in meščan. Razmerje plačila se točno dokazati ne da, ker ne vodi država zaradi kontrole »Slovenčevih« zavijanj posebne statistike, a trditi smemo, da odpadejo od predpisa 2/10 na veleposestvo in na meščana. Ozmimo se le na obširna posestva kneza Auersperga, kneza Windischgrätz, barona Borna, na obširna posestva države, drugih korporacij in zasebnikov. Tu pa seveda ne mislimo na privilegirano veleposestvo, temuč sploh na veleposestnike. In taki veleposestniki niso kmetje.

2) Hišnorazredni davek plača skoro v celotnem obsegu kmet, a ni ravno velik, ker je njegova izmera nizka.

3) Hišnonajemninski davek plača meščan; predpisanega pa je samo za mesto Ljubljano 378.411 K. Trditve, da se prevali ta davek na najemnika stanovanj, je nedopustna, ker se nanaša ta davek na donos poslopja, ne pa na visokost posameznih najemščin. Na najemnika stanovanj se prevali le samostojni občinski davek od stanovanj in pa eventualna druga naklada, kakor n. pr. v Ljubljani vodovodna naklada. Zelo krivičen pa je hišnonajemninski davek, ker je na eni strani njegova izmera zelo visoka, a na drugi strani odstotek za vzdrževanje po-

LISTEK.

V zobeh.

(Dalje.)

Dr. P. se je malomarno ozrl vanjo in kratkemu da! pristavil še: »Pripravite nama obed.«

»Takoj!« je odvrnila in zaprosila, da ji sledita. Peljala ju je v prostorno spalnico, ki je bila sicer čedno pripravljena, pa ni napravila Ilonki nikakega dobrega utisa. »Kaj, nikoli ne prezračijo teh sob«, si je mislila in ukazala sobarici odpreti okno: šipe in veternece.

Sobarica jo je pogledala in par sekund obstala z očmi na njej, kakor da hoče izvliti iz nje odgovor na nje misel: Tež se ne dopade tema, poltema? Ostala sta sama. Kazimir, dr. P. je stopil k njej, nekdanji ljubici, jo objel in poljubil na čelo, na lase. Ilonka, ki niti slutila ni, da je soba tudi njemu učinila svoj utis ko njej, se je začudila njegovemu vedenju. Odkar se je med njima vse razdrlo, nista se več za toliko zblížili njuni telesi, da bi se bila objela, tem manje poljubila. Ozrla se je vanj

vprašujoče. Umel jo je. »Nisva si prijatelja — Ilonka?«

»Da! Toda prijatelj izhajajo lahko brez poljubov, je rekla, da si je bila vsa srečna, srečnejša po njegovem poljubu, po njegovem toplem objemu.«

»Nekdaj si ljubila samo mene!«

»Nekdaj? — Da! Kazimir, ne

brskaj med spomini onih dni.« Zunaj po hodniku so se čule stopinje. Oddaljila sta se. Ona je sedla na naslanjač ob mizi, ki je bila nasproti postelji. On pa je odložil belo čepico z zlatimi bordurami in odpasoval sabljo; slekel si je napoleonske rokavice in vse položil ob vnožje postelje. Vstopivša sobarica pa je položila prednja na mizo, h kateri je sedel tudi on — prt, krožnike, kozarce itd. Vstal je potem zopet, odprl kovčeg in iz njega izlekel neke slike. Ž njimi se je približal Ilonki. Dolgo sta motrila vojne ladije: S. M. S. Elizabeto; S. M. S. Pantherja in štela na njih line, da vidi koliko kabin ima ta ali ona fregata. Vse jo je zanimalo, kar je videla na teh vojnih ladjah. Stopnice ob straneh; kolikokrat je stopal on po njih v čoln, da se je pripeljal na obrežje v pristanišču. Gledala je vse

one zastavice, ki jih je imela S. M. S. Marija Terezija in videla v duhu, kako plapolajo veselja, da neso njene Kazimira v daljni kraj — čez morje... Vsak posamezni drog ji je bil svet; kolikokrat se je nanj naslanjal on, najmilejši, najljubši. Videla je, kako se na njih, nad njegovo glavo — lastovice vstavljajo — poživajo — kako so pod perutnicami vse krvave vsled neprestanega frfotanja čez širno plan med morjem in nebom. Revica! Z izvanrednim zanimanjem je na S. M. S. Cesarjevič Rudolfa gledala ono točko, katero ji je on označil, da je njegova kabina. Bila je nekdanj v njej, ko si je ogledovala eskadro. In zdaj si jo je pred očevala, ko da je zopet tam notri v mali izbici; jedva sta se obračala v njej oba. Med obema stenama pod okencem široka zofa, ki služi ponoči za posteljo. Obeni stenici umivalnik, ob drugi predalnik za perilo in obleko s skrito ploščo, ki potegnila jo navzven predčuje pisalno mizo. Kolikokrat ji je pisal na nji — o j časi, časi divni... Kako gnezdece ravno za njo oba. Gnezdece, okrašeno s slikami in razglednicami; kako krasno mora biti v njem ob luninem svitu;

ko se mesečni trakovi zibljejo v morju, ko smehljajoča luna čuva nad njenim vzorom... Pogledala ga je — hotela mu je nekaj reči, pa čula je za seboj sobarico. Jezilo je oba, da se tako obotavljata. Končno sta ostala sama. Za nekaj časa. V sobo, ki je bila preje skoro popolnoma temna, se je prikral solnčni žarek. Radovedno je igral po krožnikih in slikah ter stenah, — radovedno, ko da ni bil še dolgo v tem prostoru, ko da mu je vse neznano. — In soba ni bila več tako odurna, ko spočetka. Oh, taka soba bi zadostovala za njo oba — kaj bi bilo treba drugih prostorov; zmotila se je preje — ni ji ne več tesno ob srcu — samo navaditi se ji je bilo treba... te sobe.

Celo uro sta naposled uživala prinešene jedi in pijače. On ji je pripovedoval o nepopisni romantičnosti, ki jo je s neizbrisljivo črto zarisalo vanj divno morje. Razlagal ji je vse zanimivosti svojega potovanja po Dalmaciji, Italiji in afriškem obrežju. Pripovedoval ji je podrobno o tih in onih mestih tam doli. Ilonko je zabavala vsaka beseda, ki jo je Kazimir izgovoril, a najbolj jo je zanimalo, da mu morje tako zelo ugaja.

Morje. Oh, kdor ji je hotel postati neprijatelj, bil je takoj, ako ni znal razodevati občutkov, ki mu jih je vtisnil prvi pogled na ono širno morisko ravnino in življenje ob njej... Kazimir ji je bil najboljši prijatelj. Kako je znal on ocenjevati vsak posamezen pljus, s katerim se vali zaženejo v golo obrežje, vsak posamezen hohot, ki je nastal, ko so se peneči valovi oprijemali ladije na potu. Zabavalo jo je — ko takrat njega, kadar je opazoval s parnika, kako je srdit val celo kopo rib zaludal v svojega tovariša pred seboj in ga prekosil v drvenju. O, on je znal tako lepo pripovedovati. Stopil je k njej, prijel jo za roki in jo hotel vzdigniti. Pa ona se ni dvignila — ne, čeprav bi bila tako rada nagnila glavo ob njegovo ramo. Oh, montura je bila, ko vilita na njem... Nagnil se je bil k njej — poljubil jo prav rahlo — ona je čutila njegov poljub ob sencih, vse nje telo ga je občutilo; tajne blaženosti ji je drgetala vsaka mišica. Sama sebe ni umela njega tudi ne. Danes ne!

(Dalje prih.)

slojpa, ki se uvažuje pri določitvi čistega donosa, zelo nizek. Ta okolnost vpliva tedaj na zviševanje najemščin v mestih. Pretežni del najemščin, pri katerih vpliva zvišek, pa spada na uradništvo in na razne zasebne uslužbenice, a ne na delavce, kar trdi »Slovenec«. Z delavstvom v Ljubljani, s katerim se ponaša »Slovenec«, tudi ni računati zagledati, ker je velik del poslopij, v katerih stanuje delavec, prost ne le državnega davka, temuč za gotovo dobo tudi deželni doklad.

4) Pridobnino plačujejo trgovci in obrtniki. Konsumna društva so tega davka prosta. Plačilo pridobnine reklamira »Slovenec« za svoje ljudstvo, ko pravi, da je pri nji deležna cela dežela, zlasti ker zaslužijo trgovci pri kmetu in pri delavcu. Vprašamo: ali ni to čudno, da se sklicujejo klerikali tu toliko na zaslužek trgovca, ki ga ima pri kmetu in pri delavcu, v resnici pa bojkotirajo trgovca s tem, da snujejo konsumna društva? Vprašamo še: ali da kmet zastoni svoje pridelke in ali dela delavec zastoni?

5) Pridobnino od javnih podjetij plačajo pridobitna podjetja, ki so vezana polagati javne račune. Pridobitnih podjetij, ki plačujejo ta davek, je na Kranjskem več, a klerikalnih, oziroma kmečkih je bore malo in še ta niso veliko vredna. Toda »Slovenčev« razumniki jemljejo tudi ta davek na račun kmeta. Taki nevedneži so ti klerikali! Oni pri tem tudi ne pomislijo, da plačajo pridobnino od javnih podjetij tudi železnice, in to v precejšnjem znesku. Koliko železnice na Kranjskem pa je zaradi kmeta, ki bi jim dal tako ogromne dobičke, da bi se smeli z njimi ponašati klerikali?

6) Rentnino plačajo oni, ki imajo dohodek od premoženja ali ki uživajo rente, to pa le v toliko, v kolikor niso dotični dohodki podvrženi enemu ali drugemu ostalih državnih davkov. Predpis rentnine, od katerega prejme dežela doklade, je zelo nizek, in zadeva skoro samo hranilnice in enake denarne zavode. »Slovenec« tu zopet trdi, da plača kmet ta davek. Znano pa je, da večina hranilnic in denarnih zavodov ne odteguje rentnine vložniku denarja, nego jo plačuje sama. Kmet prejme torej sedaj ravno toliko obresti kot prej, ko še ni bilo rentnine.

7) Plačarina je dopolnilni davek k osebnemu davku, katerega plačajo osebe z letnim dohodkom nad 6400 K. Tega davka je na Kranjskem malo, a plača ga gotovo ne kmet.

»Slovenec« je pri točki o davkih govoril še o 5%, državnem davku od poslopij, ki so davka oproščena. Tega davka pa ni spravljati v zvezo z deželno gospodarstvom, ker ni podvržen deželnim dokladom. Za »Slovenca« blamaža več!

Preostajajo nam še drugi deželni dohodki, ki so znašali v l. 1900. 19% skupnih deželnih dohodkov. Glede teh omenimo, da plača kmet zdravstveno doklado, katere del pripada deželi v delno pokritje plač okrožnih zdravnikov. Letni dohodek dežele od te doklade znaša okroglo 45.000 K. Gotov del zdravstvene doklade pa plača razen kmeta tudi meščan; kajti znano je, da je izmera zdravstvene doklade z ozirom na pokritje plač okrožnih zdravnikov višja za kraje, kjer imajo okrožni zdravniki uradni sedež. Dalje plača kmet del stroškov za agrarske operacije. Ti stroški so znašali v l. 1900. 40.000 K, povračila pa so znašala 13.473 K. Drugih plačil od kmeta ne obsegajo prej navedeni drugi deželni dohodki, ki so znašali v l. 1900. 580.851 K 37 h. V tej vsoti pa je vpoštet državni prispevek iz dohodkov državnih prispevek iz dohodkov znesku 77.321 K, ki ga smemo z vso pravico prišteti k plačilom mest, odnosno k plačilom raznih uslužbencev, ker od vsega plačanega državnega osebnega davka spada na

kmeta, na delavstvo in na obrtnike komaj 5%. Glede Ljubljane omenimo, da spadata nanjo od vsega osebnega davka dobri dve tretjini.

Po teh navedbah o deželnih dohodkih smemo z mirno vestjo trditi, da prispeva kmet k stroškom deželnega gospodarstva najmanj in da je bila opravičena naša trditev: štiri petine vseh deželnih doklad plačujejo mesta in veleposestniki, kmet plačuje samo eno petino. Ravno tako je opravičena tudi naša trditev, da plača Ljubljana polovico vseh deželnih doklad.

Kaj pa tišči kmeta, da tarna zaradi davkov, to vemo prav dobro. Če hočemo pomagati klerikalci kmetu, naj obrnejo večjo pozornost na razne druge avtonomne zastope in naj se ne zadirajo v deželno samoupravo. Pri občinskih, pri šolskih, pri zdravstvenih, pri cestnih zastopih, tam je polje, kjer participira kmet pri gospodarstvu z velikim delom svojih krvavo zasluženih žuljev. Doklade, ki jih plačuje kmet za te zastope in pa za razne cerkvene potrebe, te so breme, pod katerim stoka kmet. Tem dokladom se v veliki meri pridružijo še doklade za okrajno blagajnico, tako da znašajo skupne doklade mnogokrat po 200% ali še več.

Če preidemo sedaj k stroškom, glede katerih pravi »Slovenec«, da kmet nima nič od njih, nam je konstatirati sledeče:

V l. 1900. se je izdalo: 1.) za deželni zbor 35.588 K 65 h; 2.) za deželno samoupravo 139.172 K 19 h; 3.) za deželno posest 4459 K 25 h; 4.) za deželno kulturo in za melioracije 302.338 K 29 h; 5.) za javno varnost 77.207 K 61 h; 6.) za zdravstvo 70.845 K; 7.) za dobrodelstvo 592.504 K 57 h; 8.) za pouk, omiko in umetnost 1.100.627 K 92 h; 9.) za občila 199.485 K 02 h; 10.) za vojaštvo in priprave 59.204 K 51 h; 11.) za deželne dolgovne 440.496 K 69 h; 12.) za pokojnine 12.450 K 98 h; 13.) za razne potrebe 24.832 K 46 h (meji temi za poškodovanje vseh ujem 18.243 K 39 h), 14.) za zgradbo deželnega dvorca 231.624 K 58 h.

K posameznim teh stroškov omenimo naslednje:

1.) Stroški za deželno kulturo in melioracije so stroški za kmeta. Izvzeti so le stroški za naprave, ki se izvršijo za mesta. Takih stroškov v l. 1900. ni bilo. Stroški za deželno kulturo in za melioracije niso investicije nego se izdajo v obče za zboljšanje zemlje, za zboljšanje razmer. Pokritja za nje ne bo dežela nikoli prejela od kmeta. Kako pa tudi, ko vendar kaže razmerje o plačevanju davkov, da plača kmet najmanj.

2.) Stroški za zdravstvo padajo v večjem delu na kmeta. Da plačuje on v delno pokritje teh stroškov zdravstveno doklado, tega ne prikrivamo.

3.) Stroški za dobrodelstvo odpadajo z dvema tretjinama na kmeta. Notorično je, da se poslužuje kmet dobrot, ki jih nudi dežela, v največji meri. Tretja tretjina stroškov za dobrodelstvo spada na druge sloje prebivalstva, a meščani jih provzročajo prav malo, ker, če gre meščan v kak javen dohodni zavod, tedaj tudi večinoma plača. Pri dobrodelstvu pa ne smemo pozabiti na razne ustanove, ki so v deželni upravi. Ali ni tu kmet tisti, ki uživa te ustanove? Prepričajte se o tem na podlagi računov ustanovnih zakladov!

4.) Od stroškov za pouk, omiko in umetnost so stroški za ljudsko šolstvo, ki so znašali v l. 1900. 943.213 K 65 h, stroški za ljudstvo. Kolikor spada stroškov za ljudsko šolstvo na meščana, to odtehtajo ostali stroški za pouk, omiko in umetnost, ki se ne izdajajo najmanj za kmeta, ki pa jih tu ne vpoštevamo. Glede ljudskega šolstva v Ljubljani omenimo, da se isto

plačuje ravno tako iz deželnih sredstev kakor za kmeta. Toda to ni za mesto olajševalna okolnost, temuč breme; kajti njegovo ljudsko šolstvo stane deželo neprimerno manj, nego dobiva ta od njega na dokladah in na drugih dohodkih.

5.) Od stroškov za občila spadajo gotovo dve tretjini na kmeta, ostala tretjina pa na druge sloje prebivalstva. Glede Ljubljane posebej omenimo, da plača stroške za občila v mestu iz občinskih sredstev.

6.) Od stroškov za deželne dolgovne spada na kmeta oni del, ki se potrebuje za plačilo in za obrestovanje 4% deželnega posojila. Ta del je znašal v l. 1900. 405.896 K 69 h. »Slovenec« tega stroška niti ne omeni, dasi se je napravil dolg edino zaradi kmeta, ko se je izvršila zemljiška odveza.

7.) Podpore za ujme uživa navadno kmet. Drugim slojem se dovolijo take podpore le redkokrat.

Vprašanja, na koga spadajo ostali stroški, se tu dotaknemo, ker je o tem dovolj jasno izjavil svoje mnenje dr. Tavčar na shodu v Novem mestu in nimamo v tem oziru ničesar dostaviti.

Če se ozremo sedaj na vse navedbe, katerih pravilnost se ne da izpodbiti, tedaj pridemo do zaključka, da se porabi od vsega denarja, ki ga prejme dežela, komaj 8% za mesta, vseh drugih 92% pa se porabi za kmeta.

S številkami nas »Slovenec« pač ne bo ugnal v kozji rog!

Državni proračun.

Sicer so le suhe številke, ki jih je našteval v torkovi seji državni finančni minister Böhm-Bawerk, toda te številke so celokupna last, pravzaprav dolg avstrijskih narodov, ter ima vsakdo pravico in tudi dolžnost, da si jih ogleda ter si napravi iz njih jasno sodbo o državnem finančnem položaju.

Dejanske razlike med proračunom za prihodnje in za tekoče leto so v sledečih postojankah: I. Potrebščine. Za državni zbor se zvišajo izdatki za 307.308 K, ker se računi na daljše zasedanje in zaradi zvišanih diet in potovalnih stroškov za delegacijsko zasedanje, ki bo prihodnje leto v Budimpešti. Za državno sodišče se zvišajo stroški za 263.807 K zaradi štiri in petletnic. Upravno sodišče potrebuje 21.411 K več, ministrstvo notranjih zadev pa 3.046.657 K več kot letos. Ta zvišana potrebščina se utemeljuje s tem, ker so se ustanovila tri nova okrajna glavarstva ter so se morale pospeševati ceste in vodne ceste. Potrebščine bramborskega ministrstva so povišane za 1.441.018 K, kar je bajno potrebno za nadaljnjo popolnitev deželne brambe in za pomnožitve orožnikov. V etatu naučnega ministrstva je več proračunjenih 3.263.855 kron, in sicer za centralo 136.422 K, za gospodarstvo verskega zaklada 127.437 K in za pouk sam 2.999.996 K. Od te svote pripada na ljudsko šolstvo le 91.424 K, pravzaprav na učiteljska. Za finančno ministrstvo se zakevta 13.964.018 K manj kot letos. Preostanki se tudi izkazujejo pri direktnih davkih (130.600 K), pri carini (2.043.000 K), pri kolkah, taksah in pristojbinah (506.679 K). Za tobačni in loterijski monopol se zahteva 171.000 K več, za užitinski davek pa je proračunjenih 14.761.000 K manj. Potrebščine za splošno blagajniško upravo so proračunjene za 5.341.570 K manj kot letos, nasprotno pa zahteva trgovsko ministrstvo za 3.954.110 K več. Večji izdatki so: 600.000 K za udeležitev na razstavi v St. Louisu, 2.208.010 K pa za pošte in brzojave. Železniško ministrstvo zahteva za 4.988.330 K več, poljedelsko ministrstvo 2.356.615 K več, justično ministrstvo 2.582.712 K več, najvišji sodni dvor 34.240 K

več, penzijski etat 2.027.765 K več. Pri obrestih za splošni državni dolg je proračunjenih 8-8 milijonov K manj, ker se vsled konvertiranja enega dela enotnega rentnega dolga prihrani 7-2 milijona K, zato pa se za obresti drž. dolga v državnem zboru zastopanih kraljestev in dežel zahteva 6-3 mil. K več.

II. Pokritje. »Ministrski svet« izkazuje več pokritja 236.310 K, toliko vržejo več oficialni časopisi in korespondenčni biro. Ministrstvo notranjih zadev izkazuje 58.720 K manj dohodkov, bramborsko ministrstvo pa 41.602 K več. Naučno ministrstvo je proračunilo 32.162 K, finančno ministrstvo pa za kron 8.413.121 več dohodkov. Direktni davki morajo leta 1904 nesti za 7.383.512 K, kolki in pristojbine kron 1.993.000 več. Trgovinsko ministrstvo izkazuje 1.525.170 K, železniško ministrstvo pa 1.114.920 K več pokritja kot letos. Kakor vidimo, kaže na Dunaju dobra letina ter se ne boje niti toče niti povodnji.

Prepir ministrskih predsednikov.

Dosedaj so se stranke in narodnosti med seboj prepirali, vlada pa je imela vlogo posredovalca. Sedaj se je stvar prevrgla. Krmilarja obeh vlad sta si v laseh, in posredovati bodo menda morale stranke. Dr. Koerber je govoril v torkovi seji tako ponižno in samozatajujoče o medsebojnih državnih razmerah, kakor govori le premaganec. Tak vtis je tudi imela zbornica, zato se tudi ni nobena roka ganila v priznanje. Dr. Koerber se je namreč krčevito oklepal nagodbnih zakonov ter izjavil, da po teh zakonih nima ne avstrijsko ne ogrsko zakonodajstvo pravice se vtikati v armadno vprašanje. In včeraj je odgovarjal na Koerberjeva izvajanja ogrski ministrski predsednik grof Tisza. Toda ne v enako skromnem in ponižnem tonu. Naravnost brutalno moč je pokazal nad avstrijsko vlado ter dal jasno razumeti, da so bile dr. Koerberjeve trditve le njegovo zasebno mnenje, za katero se Ogrska prav nič ne briga. Kdor primerja oba govora, mora pritrditi, da se čuti Ogrska za jeroaba Avstrije, da je Ogrska kladivo, Avstrija pa nakoval. Madjari so hoteli enkrat slišati tako odločne besede iz ust svoje vlade. Grof Apponyi je pripeljal skoraj celo zbornico k grofu Tiszi, ki mu je priredila viharne ovacije. Zaradi tega govora postane grof Tisza najprijudljivejši ministrski predsednik, ki bo dosegel vse, kar želi. Takoj po njegovem govoru so sklenili mirnejši poslanci neodvisne stranke, da vstavijo obstrukcijo. — Dr. Koerber bo v jutrišnji seji baje odgovarjal izjavi grofa Tisze ostro in energično ter svoje prvotne izjave vzdržal v popolnem obsegu. Organ konzervativnih ogrskih poslancev pa piše, da je vso afero uprizoril dr. Koerber sam, da si zagotovi časten odhod, ker je njegovo stališče nevzdržljivo.

Politične vesti.

— Debata o govoru ministrskega predsednika dr. Koerberja se bo vsled reagiranja grofa Tisze zasukala v drugačen tir, kakor je bilo prvotno namenjeno. Dočim se pred Tiszovim govorom nemška glasila še dr. Koerberja napadala, pišejo danes, da je dr. Koerber najmožnejši med dosedanjimi avstrijskimi min. predsedniki, ki pa bo padel kot žrtva madjarske nenaistnosti.

— Naučni minister Hartel se baje po ozdravljenju ne vrne več na svoje mesto, temuč se poda za nekaj mesecev na jug, potem pa odstopi. Za ta čas bo vodil naučno ministrstvo prvi načelnik v naučnem ministertvu, Alfred vitez Bernd (klerikalec), pozneje pa prevzame naučno ministrstvo dr. Koerber, ki odda justični portfelj kakemu uradniku.

— Ogrska opozicija obsoja obstrukcijo. V včerajšnji

seji budimpeštanskega mestnega zastopa se je obsodila obstrukcija državnemu zboru. Opozicija je bila pripravljena, da tako izjavo obstrukcije prepreči, toda po Tiszovem govoru je svojo nakano opustila ter s tem sama pomagala obsojati obstrukcijo.

— Spremembe v avstro-ogrskem diplomatičnem zastopstvu. S prihodnjim mesecem gresta v pokoj poslanik v Parizu grof Wolkenstein in poslanik v Madridu, grof Dubasky. Prvega bo nasledoval grof Khevenhüller, drugega pa grof Welsersheimb.

— Vojna konvencija med Avstro-Ogrsko in Grško se baje sklene povodom bivanja grškega kralja na Dunaju. Konvencija bi imela namen, da se za slučaj vojne na Balkanu zaveže Grška za skupno operacijo z Avstrijo. Taka konvencija že obstoji z Romunijo.

— Srbski proračun izkazuje 70 milijonov frankov potrebščine, 26 milijonov je določenih za vojaški budget.

— Vznemirljive vesti prihajajo iz Carigrada. Sultan se odločno protivi imenovanju tujezemskega komisarja ter hoče sploh prekiniti vsako pogajanje. Avstro-ogrski in ruski poslanik sta urgirala odgovor na reformne zahteve. Poslaniki veselil pa resno prevdarjajo, da stavijo Turčiji ultimatum za sprejem reformne note.

— Ločitev Paname od Kolumbije je neizogibna. Za ločitev so se izrekli vs panamski zastopniki.

Petrolejski kartel.

V predsednični seji obč. sveta ljubljanskega je obč. svet. Proseno izpregovoril nekaj tako umestnih besedi o petrolejskem kartelu, da ne bo odveč, ako jih navedemo. Obč. svet. Proseno je med drugim rekel:

Znano je, da so industrialci petroleja pred kratkim sklenili glede cene te razsvetljavalne tvarine kartel, to se pravi, določili so ceno in pod to ceno ne sme nihče svojega petroleja oddajati. Čisto naravna posledica te zveze je, da bode cena za petrolej prav izdatno poskočila in da bode pri tem prizadeto najbolj revno ljudstvo, kajti bogatejšim služi že itak plinova ali električna razsvetljava. V prvi vrsti je tedaj ta roparski napad galikiših in ogrskih židov naperjen proti revnejšemu ljudstvu. Zato pa tudi veže vsako občino dolžnost, da brani svoje občane pred takim napadom in stori vse kar je mogoče, da ga zapreči. Čujejo se od vseh strani pritožbe, kako se podražujejo živila in druge za hišno gospodarstvo neobhodno potrebne tvarine. Žal, da je tudi fiskus precej k podražjenju živil pomogel, ker je nekatera obdačil, — a če je on to storil tolaži vsaj deloma človeka zavest, — da je šlo tu za državne potrebščine in tako v korist državljanov.

Ve drugič pa je, če izsesavajo ljudstvo veliki kapitalisti in to ravno hočejo petrolejski milijonarji storiti s svojim kartelom. Pred letom 1901 je že obstal enaki kartel, v letu 1901 pa se razbil in cena petroleja je prav izdatno padla, ker se je pričela medsebojna konkurenca.

Potem ko se je ta kartel razbil izvedelo se je, da so dobivali popreje ti industrialci do 40% dividende, to je izkazane dividende, kar pa so je dobili tajno pod drugim naslovom tega svet nikdar ne izve. Izvedelo se je pa tudi, da so za časa prvega kartela postali privatni posestniki petrolejskih jam, v malo letih milijonarji. In na čigav račun? Na račun konsumentov, na račun ubogega ljudstva, na račun trpin-delavca! Od leta 1901 naprej, to je od dne, ko se je razrušil kartel, morali so se ti milijonarji zadovoljiti s poštenim dobičkom in to tem boljše, ker jim je uvažanje kavkaškega surovega olja prav izdatno konkurenco delalo. Ta konkurenca petrolejskim milijonarjem ni bila po volji in jeli so študirati, kako bi bilo mogoče se je iznebiti. Prišli so do zaključka, da se iznebe te konkurence le tedaj, ako se zviša carina na uvažanje. V to svrhu jeli so pritiskati na osrednjo vlado, in ta jim je v resnici prišla na pomoč ter po znanem § 14 zvišala carino na 7 K za vsak metriški cent.

Sedaj, ko so se te konkurence iznebili, sedaj je prišel za nje zopet čas, kovati nove kartele. Precej v začetku si še niso upali napraviti drugi kartel, ki je danes že skovan. Potrebovali so za to celih 11 mesecev. Danes že imamo ta kartel. Ali ti kartelirani milijonarji bili so jako previdni v tem oziru, da jim ne bode potreba takoj od

kartelu zvišati cene, kajti dobro so vedeli, da bode proti takemu roparskemu koraku ljudstvo bombardiralo z vso silo. Radi tega zvišali so najinm potom letos meseca septembra ceno za 9 K 30 h za vsak meterski cent, čez nekaj časa pa, ko bode kartel pozabljen, bodo ceno bolj zvišali.

Na tak umetni način izkorišča se ubogo ljudstvo.

Res je, da proti kartelu ne moremo po naših zakonih prav ničesar storiti. A vlada naj ljudstvu odpre novi vir iz katerega bode dobivalo cenejšo razsvetljavo.

Osrednja vlada naložila je na uvažanje surovega (Rohöl) olja 7 K 50 h carine na meterski cent. To carino na odpravi ali pa vsaj izdatno zniža in v Avstriji pride prav mnogo ptnjega blaga, ki bode veliko ceneje, kot domači produkt. Sedaj je zasedanje državnega zbora, sedaj je prišel tisti trenotek, da se predloži ti korporaciji v tej zadevi primeren predlog, katerega bode prav gotovo parlament tudi sprejel. In če ga sprejme, razbit bode slavn kartel.

Končno je obč. svet. Prosenc predlagal primerno resolucijo, ki smo jo že včeraj objavili.

Dnevne vesti.

V Ljubljani, 19 novembra.

— **Akcija za koroške Slovence ali klerikalci vedno sleparji.** »Slovenec« je priobčil včeraj nad vse podel telegram, v katerem pači resnico in zavija dejstva, da bi svojo stranko opral zaradi njenega postopanja glede koroških Slovencev in osumnilil dr. Ferjančiča. Klerikalci so pač vedno sleparji in samo sleparji in skušajo iz vsake stvari kovati kapital za svoje nečedne namene. Mi smo doslej o stvari molčali v interesu koroških Slovencev; narodna korist nam je velevala, naj ne nosimo v javnost razprtij, ki ne morejo nikomur nič koristiti. Vzpričo podlim lažem, ki jih je obelodanil »Slovenec«, pa ne moremo več molčati in zato si štejemo za dolžnost, da stvar pojasnimo. Slovenski napredni poslanci so se že pred dobrim tednom dogovorili, da vlože v drž. zboru nujni predlog v zadevi ravnopravnosti na Koroškem. To je že v soboto javno poredel posl. Plantan na shodu v Novem mestu in to so vedeli tudi klerikalci. Narodno-napredni poslanci so stvar poverili dr. Ferjančiču, ker je ta glede jezikovnega vprašanja pri sodičih prva avtoriteta med vsemi jugoslovanskimi poslanci. Smatrali so kot samo po sebi umljivo, da ima pri ti stvari prvo besedo isti poslanec, ki to vprašanje najnatančneje pozna in ima ves material zbran, namreč dr. Ferjančič. To pričakovanje je bilo tembolj opravičeno, ker se gre za stvar, glede katere ni nikakega nasprotja med strankama, za stvar, pri kateri se je že enkrat doglo skupno postopanje, če je namreč šla deputacija obeh deželnozborskih klubov skupno k ministrskemu predsedniku. Ali vsled svojeg lavnosti klerikalcev je prišla stvar drugače. Klerikalci so vedeli, da ima dr. Ferjančič svoj predlog že pripravljen, vedeli so, da ima ves material zbran in uvidevali, da bi morali temu prepustiti prvo besedo — ali zavist in najgrše strankarstvo je zmagalo pri njih tudi to pot. »Slovenec« je že v soboto razodel, da nameravajo njegovi patroni. Pisal namreč v članku »Čudna znamenja«, med drugim: »Ne rečemo, da v sedanjih razmerah bila izključna vsaka kooperacija v narodnih zadejih. Od slučaja do slučaja je že vedno, vkljub vsemu, mogoče. Če se liberalci — kakor se je to davno na poziv dr. Šusteršiča zgodilo o koroškem vprašanju — priužijo tej ali oni narodno-politični stvari, jih ne boče nihče odbiti, četudi njihova kooperacija nima veliko pomena«. Tako je pisal »Slovenec« že v soboto, in smo to čitali, smo koj vedeli, da bito na dr. Ferjančičev predlog zastran koroških Slovencev. In kakor je »Slovenec« napovedal, tako se je na Dunaju zgodilo. »Slovenec« je dr. Ferjančič povabil klerikalce, da naj podpišejo

njegov predlog, so klerikalci izjavili, da store to samo pod pogojem, da stopi v predlogu njih član na prvo mesto in da ima njih član prvo besedo. Na ta način bi se bil predlog dr. Ferjančiča spremenil v predlog klerikalne stranke, narodno-napredni poslanci pa bi se bili pridružili klerikalcem, ki jih premilostno niso odbili, katerih kooperacija pa bi ne imela veliko pomena. Klerikalci so hoteli, naj bi narodno-napredna stranka za njimi capljala kot nekaj privešek, kateremu so to le v svoji neskončni milosti dovolili. Še več! Klerikalci so mislili narodno-napredne poslance vloviti za navaden reklamni švindelnar na korist klerikalcev. Rekliso namreč, da mora prvi govornik biti klerikalec, poglavitni, stvarno najvažnejši govor pa da že sme imeti dr. Ferjančič, saj bi se le reklo, da so klerikalci vse storili, dr. Ferjančič pa je bil le privešek, čigar govor nima veliko pomena. Da se narodno-napredni poslanci niso v to podali, se samo po sebi razume. Za stafažo ne bodo služili klerikalcem; in da bi narodno-napredni poslanci opravljali glavno in najvažnejše delo, klerikalci pa igrali vse hvaležne vloge, tega tudi noben pameten človek ne bo zahteval. Ker je dr. Ploj rekel dr. Tavčarju, naj se narodno-napredni poslanci hitro odločijo, če se pokore ukazom klerikalnih poslancev, se je sešel napredni klub in je sklenil, da se klerikalnim pogojem ne ukloni in da vložijo svoj predlog sam. Pri tem je bilo klubu predvsem za to, da dobi varnost, da pride njegov član do utemeljevanja. »Slovenec« pravi, da so klerikalci sklenili, naj vložijo vsak klub svoj predlog, vsak predlog pa podpišeta oba kluba. Mogoče, da je »lepi klub« res kaj takega sklenil, istina pa je, da tega dr. Ploj dr. Tavčarju ni povedal. Vzpričo tem neovržnim dejstvom vprašamo: Kdo je pokvaril enotno akcijo? Ali narodno-napredni poslanci ali klerikalci? »Slovenec«o zvijanje le kaže, kako se klerikalci jeze, da se jim njih manevri niso posrežili in da je dr. Ferjančič vložil sam predlog narodno-naprednih poslancev. Z Dunaja se nam danes poroča, kako se klerikalci jeze, da jih je dr. Ferjančič »prehitela«. Če se pusti kdo prehiteti, je to le dokaz, da mu ni dosti mar za stvar. Zakaj pa niso klerikalci v tisti seji vložili svojega predloga, kakor dr. Ferjančič? Zato, ker niso bili nič pripravljeni, ker nimajo materiala in se jim ni zljubilo ga zbrati. Zato so tudi hoteli dr. Ferjančiču prepustiti glavno delo zase pa v svoji neskončni skromnosti zahtevali samo vso čast in vso zaslugi. Dr. Ferjančič je imel že minoli teden svoj predlog pripravljen, klerikalci pa so prišli s praznimi rokami na Dunaj in niti svojega predloga sestaviti niso mogli, ker niso imeli nič podatkov. Ko bi klerikalci ne bili delali sitnosti in težav, bi bil dr. Ferjančič lahko svoj predlog podal koj v začetku seje. Le ker klerikalci tega predloga niso hoteli podpisati in se je moral izgubljati čas s pogajanjem, so bili razni nemški nujni predlogi prej vloženi. Taka je torej resnica o tej zadevi in je iz naših pojasnil razvidno, kako grdo je »Slovenec« zopet enkrat lagal. »Slovenec« pravi, da je dr. Ferjančič pokvaril in zavozil celo akcijo. To je čisto navadno sleparjenje javnosti. Da je pred Ferjančičevim predlogom 33 nemških predlogov, to so zakrivil klerikalci, ker predlogov niso hoteli

vim in še veliko dlje časa ne pride na vrsto. Dr. Ferjančič je s svojim postopanjem samo koristil slovenski stvari, ne pa je oškodoval, kakor pisari »Slovenec« v svoji jezi, da narodno-naprednih poslancev ni mogel v kot potisniti.

— **Deželni šolski svet** je imel danes sejo.

— **Slovenski volilni odbor v Mariboru** je sklenil, da ne bo pri občinskih volitvah v III. razredu postavil svojih kandidatov. Ob enem pa je dal mnogobrojnim slovenskim volilcem zaupno navodilo, kako jim je postopati pri volitvi v III. razredu. Kakor se čuje, bodo Slovenci glasovali za socijalnodemokratsko volilno listo

— **Slovenski avskultant za Bosno.** Absolvirani pravnik g. Rudolf Sark iz Maribora je imenovan za avskultanta pri okrožnem sodišču v Sarajevu. Sodnijska mesta po Slovenskem zasedajo oholi, nezmožni tujei in se tu šopirijo, domačini pa morajo po svetu si iskati kruha! Kdaj bo tega konec?

— **Repertoar slovenskega gledališča.** Prvi gost v tekoči sezoni je g. Lev Pestkovski, član kijevske mestne opere. Slovenskemu občinstvu je znan njegov silni, obsežni bas, kakršen se najde le med Rusi, takozvanimi »oktavisti«. Gosp. Pestkovski bo del v »Daliborju« vlogo Beneša ter v ruski operi »Evgenij Onegin«. Nadaljnji operni repertoar obsega poleg ruskega »Onegina« češko »Prodano nevesto« in hrvatskega »Petra Svačića«. Dramski repertoar pa Tolstega »Vstajenje«, Preissove »Evo«, Šamberka »Tuj zrak«. Tekom sezone pa pride na vrsto še več slovanskih dramskih in opernih del poleg francoskih, nemških in italijanskih repertoarnih iger. — V nedeljo popoldne ob polu 3. je ljudska predstava pri znižanih cenah: češka »Pravljica o Krišpinčku«, zvečer ob polu 8. pa repriza Govékarjevih »Legionarjev«.

— **Slovensko gledališče.** Glede na naše včeranje poročilo o predstavi opere »Dalibor« dobili smo od odbora »Dramatičnega društva« pojasnilo, da ne zadene uprave vojaške godbe nobena krivda, ako je bil orkester deloma nezadostno študirani. V bodoče bode se vršilo tudi za operne reprize več orkestralnihkušenj.

Gostovanje gdčne. Růckove v Zagrebu. V torek je gostovala na hrvatskem odru slovenska heroina gdč. Růckova v vlogi Desdemone Shakespeare ovi drami »Otello«. Hrvatska kritika se vrlo lajskavo izraža o njenih igralskih vrlinah. »Obzor« piše: Gdč. Růckova je s svojim krasnim nastopom očarala vse. Visoka je in vitka kakor jelka, njeno lice je klasično, kakor ustvarjeno za gledališče in živo mimiko, dočim so njene velike plamenče oči zastrte z neko tajinstveno kopreno, a so neodoljivo očarujoče in govore razločneje in jasneje, kakor vse besede. ... Njena igra je plemenita in docela prirodna, brez afektacije in teatralne šablone, a njena mimika izraža plastično vse duševne pokrete; zlasti v prizorih bolesti in kesa je nedosegljiva. Bila je prava poetična Desdemona, kakor jo je pesnik karakterizoval: plaha, nežna in čudeča. ... Takisto simpatično pišeta tudi »Agramer Tagblatt« in »Agramer Zeitung«. Gdč. Růckovi se je v znak priznanja poklonilo več krasnih šopkov. »Agramer Tagblatt« namigava, da jo hoče intendenca pridobiti za hrvatsko gledališče.

— **Ljubljanskemu Sokolu** je došlo kakih 14 „idej“ za letošnjo društveno maskarado, vendar se odbor doslej ni mogel zediniti na nobeno izmed vpisanih idej. Vsled tega je odbor v zadnji svoji seji sklenil, da polajša rok za konkurenco do srede 25. t. m. V zmislu svoječasnega razpisa dobi tisti, ki vpošlje najboljšo idejo za maskarado, nagrado **„25.000“** slikačkov. Idejo je vpisovati v eni kuverti, v drugi pa, ki naj nosi posebno geslo, zapisati ime pošiljatelja. Dopisi naj še pošljejo na naslov tajnika Alojzija Novaka.

— **Unrla** je gospa Marija Lavrenčič roj. Višič, soproga trgovca g. Alojzija Lavrenčiča. Bodi bolagi narodni gospe ljub spomin!

— **Poročil** se je gosp. Fran Mavar, sodnjiki adjunkt v Podgradu Istri, z gđe. Milico Pašič, učiteljico v Hrušici. Čestitamo!

— **Kletarši tečaji.** Ni ga kmalu tako potrebnega poduka, ka

kor so kletarski tečaji za vinogradnike. Pripoznavati moramo, da velika večina vinogradnikov še dandanes ne ve, kako je treba z vinom ravnati, da se doseže njegova popolna kvaliteta. Radi tega priredi tudi letos c. kr. vinarski nadzornik B. Skalič v Rudolfovem pr drž vzorni kleti tečaje, pri katerih se vinogradniki, vinski trgovci in gostilničarji lahko umnega kletarstva popolnoma priuče. Revnejšim in oddaljenejšim vinogradnikom dovoljuje se proti ubožnim spričevalom celo majhne nagrade 10—15 K za potne stroške. Upamo, da noben vinogradnik ne zamudi tega za njega tako krvavo potrebnega puka, kajti brez pravičnega kletarstva ne doseže vsaj boljši vinogradnik nobenega pravega uspeha s svojim pridelkom. Prorčnje je vložiti na naslov c. kr. vinarskega nadzorstva v Rudolfovem vsaj do 5. decembra 1903

— **Narodna čitalnica v**
Idriji priredi v nedeljo dne 22. t.
m. veselico povodom otvoritve novih
čitalniških prostorov. Spored: Nago-
vor, igra: »Dve tašči« in ples. Za-
četek ob 8. uri zvečer. — Vstopnina
1 krona.

— **Z Bleda** se nam piše: Nedavno so neznaní zalkovci zapored ulomili v dve samotni vili ob gor-njem koncu jezera, v katerih pozimi nihče ne stanuje. S tem trpe škoda ne le dotični posestniki, ampak tudi dobri glas Bleda kot zdravilišča in pa vsega prebivalstva. Dosedaj smo se smeli po vsej pravici ponasati s poštenostjo Gorenjske; hudodelstva na tujem imetju so nam bila neznaná. In na-enkrat naj bi se obrnilo na slabše? Mislimo, da krivde ni podtikati domačemu prebivalstvu, ki slovi kot skoz in skoz pošteno, tem-več da tuji elementi, ki jih je gradba železnice privabila na Gorenj-sko, silo rabijo proti imetju svojega bližnjega. To se mora Bledu in Go-renjski na čast vsekako preprečiti, kar bodi skrb občinskih uradov in žandarmerije, in če tile dela ne zmorejo, okrajnega glavarstva v Ra-dovljici, ki naj pomnoži varnostne organe vsaj za toliko časa, dokler se v bližini gradi železnica.

— Pri pretepu med drvarjema Iv. Cuferjem in Jos. Šmidov z Železnih je hotel posredovati Šmidov oče. Razjarjen Cufer, katerega je stari Šmid vrvel na tla, je zgrabil za politrsko steklenico in krožnik in ju vrvel staremu Šmidu v glavo, nato ga je še napal z nožem. Šmid je bil težko ranjen, Cuferja so orožniki prišli in ga izročili sodišču v Škofji Loki.

— **Mrtvega so našli** 13. t. m. 23 let starega Franca Tonina v Jevnici. Ker je bil epileptičen, je najbrže enesvesičen pal na tla in, ker mu ni nikdo pomagal, na mestu umrl.

— **Porotna obravnava** proti bivšemu tajniku okr. zastopa celjskega, Kosmu bo 24 t. m. v Celju. Kot svedoka bosta poklicana dr. Serbec in dr. Dečko.

— **Povodenj.** Iz Celja se nam poroča, da je tamkaj Savinja s pritočki silno narasla. Takozvani »Otok«, mestno šetališče, glazija, cesta proti Gaberji, vse je že pod vodo. Ker še neprestano dežuje in voda še vedno narasča, se je bati najhujšega.

— **Pred porotnim sodiščem v Mariboru** je stal 16. t. m. hlapec Fran Mlakar, obtožen uboja Vinka Trafella. Mlakar je meseca maja ranil Trafello, ki ga je napal, ranil na roki tako hudo, da so ga morali prebeljati v bolnico v Ptuj. Tu je 3. junija t. l. umrl na okrvavenju, dasi sta mu zdravnik dr. Treitler in dr. Metzger rano zašili. Branitelj dr. Rosina je zatrjeval, da sta njegovo smrt povzročila imenovana zdravnik, ker mu pri zašitju rane nista zavezala žile. Odvodnice. Porotniki so Mlakarja oprotili hudodelstva uboja, spoznali so ga za krivim prestopka proti varnosti življenja, nakar ga je sodišče obsodilo na trimesečno ječo.

— **Napad in rop.** Hišni oskrbnik Karol Svetič, stanujoč na Sv. Petra nasipu št. 53, se je vračal v nedeljo iz Stepanje vasi domov. Na poti pri Codellijevem gradu ga je neznan človek napadel, ga vrgel na tla in mu vzel srebrno uro z verižico in zlat prstan.

— **Na poti v bolnišnico**
umrl. Danes dopoldne se je pripeljal 33 let stari posestnikov sin Franc Krasnjak iz Preddvora z gorenjskim vlakom v Ljubljano, da bi šel v bolnišnico. Na južnem kolodvoru se je naenkrat zgrudil na tla in je bil mrtev.

— **V blaznico na Studenec**
 jo odpeljali večeraj od deželnege so-
 dišča Franca Pečnika iz Zapuša, ki je
 pred dnevi svojo ženo s sekiro na-
 kladel in jo nevarno ranil.

— **Nesreča vsled splete-**
nja konj. Maks Kotnik, 19 let star,
 posestnikov sin v Prevojah, je večeraj
 popoldne doma nakladal na voz
 lamoreznico. Med tem sta se konja

splašila in ušla, nakar je stroj padel z voza na Kotnika in ga težko poškodoval.

— **Dva prsta odsekala.**
Helena Struss, delavka v Vevčah, si je včeraj pri sekanju drv odsekala na levi roki sredinec in kazalec.

— **Nezgoda s puško.** Lovec Franc Cerar iz Prevoj je včeraj prišedši z lova domov snažil puško v sobi. Puška mu je pri tem padla na tla in se sprožila. Strel ga je zadel v levo roko in mu prestrelil žilo.

*** Najnovejše novice.** — Okrajni šolski nadzornik defraudant. Porotno sodišče v Krakovu je obsodilo okrajnega šol. nadzornika Chrzanova, ki je poneveril šolskemu zakladu 16.000 K, na 15 mesecev ječe. — Ali ima okrajni glavar pravico do brezplačne lože? Mestna občina v Plznu si je zgradila novo gledališče. Politična oblast je zahtevala brezplačni sedež v parteru za inšpekcijskega uradnika in brezplačno ložo za okrajnega glavarja. Na pritožbo mestne občine je razsodilo upravno sodišče, da za politično oblast v svrhu nadzorovanja popolnoma zadostuje eden sedež, da je zahteva po brezplačni loži neutemeljena. — Čuden povod dvoboju. Ogrski poljedelski minister Tallian je napravil nedavno vsled izgubljenе stave bogato večerjo, h kateri so bili povabljeni tudi opozicijski poslanci. Pozneje je pravil posl. Polonyi, da je posl. Olaj izpil pri večerji vodo, ki je bila namenjena za izplaknitev ust. Olaj je vsled tega napovedal Polonyiju dvovoj. — Ladja izginila. Med potom iz Reke v Rotterdam je izginila ladja „Petöffy“, na kateri je bilo 28 Rečanov kot mornarjev. — Kraljica Natalija je izjavila, da se odpove dedščini, ki jo je dobila po poroki, vsled tega tudi posestvom, ki jih je podarila skupščina kraljici. — Za 80 milijonov mark tožijo dediči ruskega fidalnt. pl. Münchna prusko državo. Toliko svoto je bil namreč nemški cesar Friderik Veliki obljubil Münchnu.

Telefonska in brzojavna poročila.

Dunaj 19. novembra. Za razpravo o zadnjem govoru ministrskega predsednika delajo vse stranke velike priprave in so že tudi določile svoje govornike. V imenu jugoslovanskega naprednega kluba bo govoril dr. Ferjančič, v imenu slovenskih klerikalcev dr. Ploj, v imenu Hrvatov pa Borčič.

Dunaj 19. n. Še vedno je vse za-
nimanja osredotočeno na konflikt
med Körberjem in Tiszó.
Danes je bil Tisza pri Kör-
berju in je imel z njim dolg
pogovor. Če sta se porazumela,
se ne ve. Tisza je obelodanil
nato, v kateri pravi, da cislitvan-
ski vladi ne odreka enake prav-
ice z ogrsko vlado v skupnih
zadevah, sicer pa davstraja
na stališču, na katero se
je postavil v ogrskem pa-
rlamentu. Nemške stranke so
danes poslale Bärnreitherja,
Grossa, Luegerja in Der-
schatto h Körberju vprašat ga,
kako stališče, da zavzame glede
Tiszovega govora. Körber je dejal,
da Tiszovega govora ne smatra
tragičnim, tem manj, ker je ko-
rektno postopal. Dgovoril se je
z Nemci, da vloži ti interpelacijo
in on da nanjo koj odgovori.

Dunaj 19. novembra. Danes je bil dr. Kathrein pri Körberju in mu v imenu nemških klerikalcev izrekel zaupanje. Zdaj je Körber rešen!

Dunaj 19. novembra. Ogrski ministrski predsednik Tisza in finančni minister Lukacs sta prišla včeraj semkaj. Danes je bila pri grofu Goluchowskem skupna seja ministrov katere so se razen Tisze in Lukacs a udeležili tudi ministrski predsednik Körber, finančni minister Böhm-Bawerk, vojni minister Pittreich in skupni finančni minister Burian. Razpravljalo se je o skupnem proračunu.

Budimpešta 19. novembra.
Opozicija nadaljuje tudi danes
obstrukcijo proti rekrutnemu za-
konu.

Budimpešta 19. novembra.
Ravnatelj pomožnih uradov v mi-
nistrstvu notranjih del je defrav-
diral 104.000 K in jih zaigral na
porzi. Danes so ga aretirali.

Forman (klorovani metylol eter mentola), na kliničkih preizkušenih, ki so ga zdravnik že pogosto označil kot naravno sredstvo proti nahodu. Za lahek nahod zadostuje. Formanova bala (pušica 40 vin.) za hujši nahod pa naj se — po zdravniškem nasvetu — rabijo „Formanove pastile 75 vin.“ za duhanje s pomočjo inhalacijske steklenice. Učinek je čudovit, splošna naha domala nezmotljiva. Forman se dobiva v vsaki lekarni. 2

Klobuki za dame.

Svoj novi ilustrovani

cenik klobukov za dame

pošljem brezplačno vsakomur, kdor ga zahteva. — Popravljanja izvršujem točno in po ceni.

Henrik Kenda

v Ljubljani, Mestni trg št. 17. (2809-4)

Borzna poročila

Ljubljanska

„Kreditna banka“ v Ljubljani. Uradni kurzi dunaj. borze 19. novembra 1903.

Naložbeni papirji.	Denar	Blago
100% majova renta	100.40	100.60
100% srebrna renta	100.25	100.45
100% avstr. avstrijska renta	100.45	100.65
100% zlata	120.60	120.80
100% ogrska krona	98.50	98.50
100% posojilo dežele Kranjske	118.70	118.90
100% posojilo mesta Spiljeta	99.25	100.25
100% bos. herc. žel. pos. 1903	100.00	100.00
100% češka dež. banka k. o.	100.10	100.15
100% zast. pis. gal. d. hip. b.	99.60	100.60
100% post. kom. k. o. z.	101.20	102.20
100% pr.	106.00	107.00
100% zast. pis. Innerst. hr.	101.00	102.00
100% ogr. centr. deželne hranilnice	100.25	101.25
100% zast. pis. ogr. hip. b.	100.20	101.20
100% obl. ogr. lokalne železnice d. dr.	100.00	101.00
100% češke ind. banko	100.25	101.25
100% prior. Trst-Poreč lok. žel.	98.50	98.50
100% dolenskih železnice	99.50	100.30
100% juž. žel. kup. 1/2	96.75	97.75
100% av. pos. za žel. p. o.	100.65	100.65

Srečke			
Srečke od leta 1854	170	174	—
" " " 1860/1	185	187	—
" " " 1864	262	266	—
tiške	162	165	—
zemlj. kred. I. emisije	296	301	—
II	289	293	—
(grške hip. banke	263	267	—
srbske & frs. 100—	89	94	—
turske	144 50	145 50	—
Basilika	18 80	19 80	—
Kreditne	473	482	—
Inomoške	82	87	—
Krakovske	79	81 50	—
Ljubljanske	71	75	—
Avstr. rod. križa	53 25	54 25	—
Ogr.	26 65	27 65	—
Rudolfove	66 50	68	—
Salcburške	79	83	—
Dunajske kom.	50 2	52 0	—

Delnice.	88.50	89.50
Žužne železnice.	666.75	667.75
Državne železnice.	1632.00	1632.00
Avstro-ogrsko bančne del.	673.00	674.00
Avstr. kreditne banke	741.00	741.75
Ogrske	261.50	263.50
Živnostenske	702.00	705.00
Premogokop v Mostu (Brux)	395.50	396.50
Alpanske montan	1835.00	1845.00
Prške želez. ind. dr.	476.25	477.25
Rima-Muranyi	386.00	384.00
Trboveljske prem. družbe	377.00	379.50
Avstr. orožne tovr. družbe	148.00	149.50
Češke sladkorne družbe		

Žitne cene v Budimpešti.

Žitno	za 50 kg K	7-76
Pšenica za oktober	50	6.74
Rž za oktober	50	5.26
Koruza za april 1904	50	5.54
Oves za oktober	50	5.54

Nespremenjeno.

Meteorološko poročilo.

Vidna nad morjem 8062. Srednji srčni tlak 736.0 mm.

Nov.	Čas opazovanja	Stanje barometra v mm.	Temperatura v °C.	Večrvi	Nebo
18.	9. zv.	730.9	7.4	sl. svzhod	dež
19.	7. zv.	731.4	6.2	sl. svzhod	oblačno
2. pop.	731.9	6.8	sl. svzhod	dež	

Srednja včerajšnja temperatura: 8.8°.
normala: 3.0°. Motrina v 24 urah: 10.9 mm.

C. kr. poštni urad v Hručici na Gorenjskem sprejme takej

listonošo

zmožnega slovenskega in nemškega jezika. (3020)

Tvrška Fr. Iglič v Ljubljani
sprejme za novourejeno
akeidenčno tiskarno
stavca-strojnika
(Schweizerdegen). Sprejme se tudi
učenec. (2997-2)

Gostilničarji in zasebniki

ki bi radi pili kozarec dobrega vina
beli muškatelec po 36—40 kron
hektoliter, belo vino po 30 kron hektoliter,
rdeče vino po 32—36 kron hektoliter.

naj se obrnejo na znano firmo

Paolo Sponza
vinorejce, Rovinj (Istra). 1

Jubilejske ustanove.

Trgovska in obrtniška
zbornica za Kranjsko razpi-
suje za leto 1903 (3015)

osemnajst Cesar Franc Jože-
fovih ustanov (8 po 50 K in
10 po 20 K) za onemogle
obrtnike vojvodine Kranjske;
in pet Cesarice Elizabete
ustanov po 40 K za onemogle
uboge vdove kranjskih
obrtkov.

Prošnje naj se pošljejo trgovski
in obrtniški zbornici v Ljubljani do
30. novembra 1903. Priloži naj
se jim od občinskega in župnijskega
urada potrjeno dokazilo, da je pro-
sitelj obrt samostojno izvrševal, da se-
daj zaradi onemoglosti ne more več
delati in da je ubog, oziroma da je
prositeljica onemogla uboga vdova
bivšega samostojnega obrtnika.

Likalnik na špirit!

Novo! Novo!

Postavno savarjavano.
Elegantna izpeljava, fino poniklan.
Plamen se da urejevati. 3745-12
Brez dohta. Absolutno brez nevarnosti.
Pojasnila o likalniku „Sonne“ in kuhali-
niku na špirit „Oeconom“ brezplačno.
Johannes Heuer
Dunaj IV., Mühlgasse 3.

Zavod za mebliranje in dekoracije

Telefon št. 97. v Ljubljani, Frančiškanske ulice št. 10. Telefon št. 97.

Pohištvo vsake vrste
od najnavadnejšega do najfinejšega,
Zaloga tapet, rolet, karnis za okna,
zagrinjal in preprog.
Največja izbira
blaga za pohištvo.
Preproste in luksurijske
ženitbene
oprave
solidno in ceno izvršene.
Dekoracije.
Oprava celih stanovanj
hotelov in kopališč.

„LJUBLJANSKA KREDITNA BANKA“

Akcijski kapital K 1.000.000.—
Kupuje in prodaja
vse vrste rent, zastavnih pisem, prioritet, ko-
munalnih obligacij, srečk, delnic, valut, novcev
in deviz.
Promese izdaja k vsakemu žrebanju.
Zamenjava in ekskomptuje
izžrebane vrednostne papirje in
vnučuje zapale kupone.
Vinkuluje in devinkuluje vojaške ženitninske kaveje.
Eskompt in inkasse menic. Borzna poročila.

Daje predjume na vrednostne papirje.
Zavaruje srečke proti
kurzni izgubi.

Podružnica v SPLJETU.
Denarne vloge sprejema
v tek očem računu ali na vložne knjižice proti
ugodnim obrestim. Vložni denar obrestuje od
dne vloge do dne vzlaga. (2976-148)
Promet s čeki in nakaznicami.

Hiša

v najboljšem stanu, pod, veliki ko-
zolec, vrt in njiva, skupaj približno
dva orala sveta na lepem kraju v
Ljubljani se prostovoljno radi dru-
žinskih razmer pod ugodnimi pogoji
proda. Prostor se lahko porabi tudi
za stavbišče, ker leži na prometni
cesti. 3000—2)

Natančnejša pojasnila se zvedo
v pisarni g. dr. Albin Kapus-a
na Marije Terezije cesti h. št. 1.

Ženitna ponudba.

Trgovec, 29 let star, lepe
zunanosti, v posesti 30 000
kron v trgovini razdeljenih,
išče zakonske družice. Go-
spodične gotovine imetne,
večje nemškega jezika in
z veseljem do trgovine
imajo prednost. Rešne po-
nudbe s sliko do 25. no-
vembra pod „Merche-
svan 22“, glavna pošta
v Trstu. (3017-1)

Malo trgovino

se želi dobiti v mestu.
Ponudbe na upravnništvo „Slov.
Naroda“. (3006-2)

Najtopleje se priporoča že
dobro znani

zdravi in lečilni liker
Klauerjev

„Triglav“

ki ga pristnega prodajajo nastopne
tvrdke: (2836-8)

Viktor Cantoni, A. Lilleg,
Ivan Jebračin, Jos. Murnik,
Josip Jebračin, Ivan Perdan,
M. Kastner, Karol Planinšek,
Ant. Korbar, A. Šarabon,
Josip Kordin, A. Stacul,
Peter Lassnik, M. E. Supan,
F. Terdina
in pa edini izdelovalec J. Klauer.

Naznanilo in priporočilo.

Veronika Kenda

trgovka s papirjem, pisalnim in risalnim orodjem
v Ljubljani, Sv. Petra cesta št. 2

priporoča sl. občinstvu, posebno c. gg. učiteljem, pisarnam in
zavodom i. t. d. svojo

bogato založeno trgovino z vsakovrstnim pa-
pirjem in papirnimi izdelki, šolskimi potrebšči-
nami in šolskimi zvezki iz tovarniške zaloge
Jos. Petričeve, kakor z vsemi v to stroko spa-
dajočimi predmeti po izvanredno nizkih cenah.

Velika izber trgovskih in posel-
nih knjig po tovarniških cenah.

Obenem si dovoljujem naznaniti, da se mi je povodom
otvoritve konkurza nad premoženjem g. Jos. Petriča pomotoma
zatvorila za nekaj dni moja prodajalna, ker se je mislilo, da
je ta trgovina njegova last, da se je pa z dovolilom c. kr. dež.
sodišča v Ljubljani ta trgovina zopet otvorila, ker sem dopri-
nesla dokaze, da je vsa ta trgovina moja izključna lastnina.

Ljubljana, 19. novembra 1903. (3022-1)

Z odličnim spoštovanjem

Veronika Kenda.

Rokodelci in obrtniki
ki se hočejo izobraziti
za izurjene agente
dobijo brezplačno poučilo in obnem za-
stopstvo. Ponudbe pod M. J. 3304 na G.
L. Daube & Co., Frankfurt a./M. 2936-8

Stenograf

zmožen slovenske in nemške steno-
grafije, absolviran gimnazijec, želi
vstopiti v odvetniško pisarno.

Ponudbe pod naslovom „Steno-
graf“, poste restante Maribor. 3016-1

Preklic!

Jaz podpisani Martin Repovž,
rudniški ključavničar v Zagorju, ob-
žalujem s tem vse razžaljeve besede,
katere sem vsled slabe glave p. duka go-
voril o gospodu Ivanu Tufarju-
ml., nadzorniku delavcev pri rudo-
kopu v Zagorju. (3019)

V Litiji, 17. listopada 1903.

Martin Repovž
rudniški ključavničar v Zagorju.

Izvrstna fina (11-235)

vina v buteljah

se dobé v trgovini
Edmund Kavčič
Ljubljana, Prešernove ulice.

Elizabeta Žmitek, posest-
nica v Stari Fužini št. 35, odda
v najem za dve leti

opekarno in apnenico

kateri stojita blizu Bobinjskega je-
zera. — Vse potrebno tudi sama pre-
skrbli. (2999-2)

Istrijsko vino

domačega pridelka
prodaja lastnik vinogradov

Anton Paoluzzi
Cittanova, Istrija.

Cene franko na postajo v Trst:
Beli pinot à 17 gl.
Črni teran „ 14 „
Vino, belo, iz več vrst
grozdja „ 13 „

Ravno tako imam na razpolago

vinsko žganje.

Tistemu, ki dokaže, da moje
vino ni popolnoma naravno,
plačam 2000 K. 2821-9

Vzorec pošiljam zastoj.

U založbi L. Schwentnerja v
v Ljubljani je pravkar izšlo
„13 naših krajev“

spisala
Zofka Hvedrova

Cena broš. 2 K 50 h, po
pošti 2 K 60 h.

Znana pisateljica je s to
zbirkico 13 v povesti dokazala,
kako bistro je opazovala in pre-
studirala našega kmeta, čegar
enostranski verski in drugi na-
zori tako često pridejo v trpko
uasprotje z nazori moderno iz-
obraženega človeka, ki je tudi
izšel iz njegove srede.
Med vrsticami je precej sa-
tire in sarkazma. Zanimivo be-
rivo! Elegantna oprema!

Lastnina in tisk „Narodne tiskarne“.